

Az örök bonviván

Gulácsy Albert, Várad egykori ünnepezt és sokak által szeretett bonvivánja sokat és sokféle játszott Bukaresttől Budapestig tartalmas és színes művészi pályája során. Szerepelt színdarabokban, operettekben, néhány filmben is. Idén január 22-én volt születésének 105. évfordulója. A Varga Vilmos és Művésztársai Partiumi Színházi Gyűjtemény újabb emléktárgyakkal, ezúttal Gulácsy Albert relikviáival gazdagodott. Ez alkalomból *Az örök bonviván – Gulácsy Albert* címmel emlékest volt február elején a Pável utcai színmúzeumban. Emléktárgyakat, fényképeket mutattak be. Az emlékest díszvendége volt a bonviván fia, dr. ifj. Gulácsy Albert, a relikviák adományozója, a múzeumi tér bővítésének támogatója és testvére, Gulácsy Andrea.

„Hiszek a játék valódiságában”

„A magyar kultúra napján született Gulácsy Albert (bár akkor még nem így nevezték), 1918. január 22-én. Idén tehát születésének 105. évfordulóját ünnepeljük” – kezdte mondandóját Kiss Törék Ildikó, a színmúzeum kitalálója, alapítója. Fölidézte egyik személyes emlékét is Gulácsyról. „A hatvanas évek elején Kolozsvárott történt. Gimnazista és műkedvelő színis voltam. Egyszer csak feltűnt egy gyönyörű pár, Gulácsy és felesége, Vitályos Ildikó. Mindenki megcsodálta őket, ahogy a Malom utca felé tartottak.” Megemlékezett a színművész élettár-

A Gulácsy testvérek, Andrea és Albert

sáról is, Bányai Ildikóról, Andrea és Albert édesanyjáról.

Kiss Törék Ildikó beszélt a relikviákról: a fotográfiákról, színpadi kellékekről, újságcikkekről és más dokumentumokról. Megtekinthető például a kellékek között Kukorica Jancsi furulyája és János vitéz csizmája, a tárlóban pedig a színházi és családi fényképek mellett látható Gulácsy halotti maszkja. '45-ben a bukaresti közönség szívét is megdobogtatta a nagy sikerrel játszott *Ştreqarul (A csibész)* című zenés darabban, mesélte Kiss Törék Ildikó, amikor felolvasott egy román nyelvű cikket, amely az egyik fővárosi lapban jelent meg a híres „olasz” bonvivánról, Gulachiról. Felolvasta továbbá Varga Vilmos egyik írását is, amelyben egyebek mellett arról esett szó, miszerint senki úgy színpadra belépni nem tudott, mint Gulácsy Albert, aki érzi a bonviván karakter lényegét, és mindig tudott hangulatot teremteni. Amiről

Emlékezetes szerepekben

úgyszintén szó esett: Gulácsy fiatalkorától fogva verseket is írt. Néhány verse elhangzott az emlékünnepevényen.

A színészmúzeum vezetője hozzáfűzte: Gulácsy az emberek emlékezetében mindig színművész marad. Egyébiránt ő azt vallotta: „A színész olyan, mint a gyermek: szeret játszani, és én hiszek a játék valóságában. (...) A lelkem, a szívem nem öregedett meg.”

Ifj. Gulácsy Albert meghatottan olvasta föl édesapja egyik levelét, amelyben azt írta többek között: „A színpadi csillogás elmúlt, de a gyermeki szeretet örökre maradandó. (...) Újra széppé válik minden. Újraszíneződik az életem.”

Meleg Vilmos színművész nemcsak verseket adott elő az esten, hanem fölidézett néhány személyes emléket. „Színigazgatóságom idején ritka hét volt, amikor nem jött be hozzám az irodába egy kicsit elbeszélgetni. Könnyű volt őt szeretni, megbecsülni. Elmondta a véleményét darabokról, szerepekről, rendezésekről. Gyermekkorom egyik ideálja volt ő.

Amikor a TVO-nál (*egykori helyi televízió – a szerk.*) tevékenykedtem, interjút is készítettem vele. Egy alkalommal megkért, legyek sugója a Papp Magda-műsorban. Megtiszteltetés volt ez nekem. Mondanom sem kell talán: nem volt szüksége sugóra. Egy másik találkozáskor megemlítette: szeretné, ha az öröklétbe távozásakor halotti maszk készülne róla. Halála után Torkos István képzőművész – sajnos már ő sincsen az élők sorában – és Albert Alpár díszlettervező, akik akkor a színház munkatársai voltak, levették a lenyomatot, el is készült a maszk, ami most itt látható a színészmúzeumban. Gulácsy Albert sokat mesélt a régi időkről, egyebek mellett jó barátjáról, Gróf László színészről, rendezőről. Rengeteget tanultam tőle a történetei, meglátásai révén.”

A visszaemlékezések után néhány hangfelvétel is elhangzott: részletek a *János vitézből* Gulácsy előadásában. Nagy Kinga Nikoletta, a Partiumi Keresztény Egyetem magánének szakos diákja szintén e daljátékból énekelt részleteket.

A legjobbnak kell lenned

Az ünnepség után ifj. Gulácsy Alberttel beszélgettem. Arra kértem, meséljen a gyermekkoráról, az édesapjáról. „Gyermekkorunkban egyfolytában téma volt a színház. Sajnos már idősebb volt, amikor mi a testvéremmel világra jöttünk: 63 éves volt, amikor én megszülettem, 59, amikor a nővérem született. Ezért sajnos mi már nem láthattuk a színpadi játékait. Emiatt aztán rengeteget mesélt nekünk a fellépéseiről. Bejárta az egész országot. Filmszerepei voltak. Rengeteg emléket őrzött. A legkedvesebbek a váradi színházban játszott szerepei voltak számára, ezeket emlegette mindig. *János vitéz, Csárdáskirálynő, Gül Baba* – például ezeket a darabokat sokat játszották, s neki is a kedvencei közé tartoztak. Volt olyan évad, hogy száz előadást is tartottak. Persze rengeteg előadásban szerepelt. Hirtelenjében nehéz lenne felsorolni a legjelentősebbeket is. A bukaresti éveiről ugyancsak

Az örökifjú bonviván

beszélt nekünk. Érdekeség, hogy olasz sanzonénekesként mutatták be az ottani közönségnek, mert abban az időben ott nem nagyon énekelhetett magyarul, magyarként. Ezért aztán úgy nevezték, hogy Alberto Gulachi vagy Gulardi, a nagy olasz tenor. Bukarestben is szerette a közönség. A román fővárosból vándorolt tovább. Eljutott Budapestre, ahol három filmben is játszott: az *Orient expressz*, a *Csillag születik* és a *Kívánsághangverseny* című alkotásokban. Budapest után többfelé is megfordult, majd jött Nagyvárad, aztán megint Bukarest, megint Várad. Szóval sokfelé játszott, színes művészelete volt. Mindig azt tanácsolta nekünk: »Ha valamibe belekezdesz, a legjobbnak kell lenned«. Ő nem tűrte, vagy inkább nem tudta elfogadni azt, hogy ne legyen a legjobb valamiben. Váradon valóban bonviván lett, az, amit mindig is szeretett volna. Nagyváradon virágzott a magyar nyelvű színjátszás a negyvenes-ötvenes években, országosan elismert volt a társulat. Ő épp abba a korszakba csöppent bele. Most azt mondanák rá, hogy celebritás. Ő úgy is élt abban az időben, mint egy sztár. Az egész élete a színházról szólt. Nyugdíjba vonulása után nagyon megviselte lelkileg, hogy már nem játszhat, hogy idős színészként nem nagyon hívták vissza a színházhoz játszani. Mert még játszhatott volna. Kicsit belefásult ebbe, nem érezte jól magát emiatt. Még a nyolcvanas években fellépett vendégszereplőként Temesváron, volt önálló estje is. Persze jártunk együtt a váradi színházba. Minden előadásra kaptunk meghívót a színháztól. Az egész család vele tartott. Minket, gyerekeket nagy tisztelességgel töltött el, hogy apukánk milyen híres színművész, és bárhová

mentünk az országban, mindenhol ismerték a nevét. Gyermekként ezt úgy éltem meg, hogy kinyílnak a kapuk mindenhol, ha meghallják Gulácsy Albert nevét, és büszkeség számomra, hogy a fia vagyok. Nagyon szép gyermekkorom volt. Ez az emlékest sokat jelentett nekem. Végre teljesült az a

vágyam, hogy apu is méltó helyet kapjon ebben a gyűjteményben, amit Kiss Török Ildikó alapított meg. Nagy-nagy öröm, hogy bekerült ide, a halhatatlannok társaságába. És teljes szívemből mondom, hogy ezt megérdemli.”

Tóth Hajnal

Gulácsy Albert (Kolozsvár, 1918. jan. 22. – Nagyvárad 2007. okt. 26.) tanulmányait a kolozsvári unitárius kollégiumban végezte. Alig tizenhét évesen szerződött a kolozsvári Thália Színház, gyerek- és kamaszserepeket játszott, miközben Hetényi Elemér színtanodájában színházi ének- és táncórákra járt. Színinövendékként került sor az első jelentős alakítására 1937-ben André Birabeau *Az eltévedt báránynak* című darabjában. Később a Kolozsvári Opera hangversenyénekese lett. 1938-ban és 1939-ben a feltűnően csinos, sármos fiatal művész a bukaresti Alhambra és Cărăbuș revüszínházakhoz szerződött, Albert Gulachi vagy Alberto Gulardi néven lépett fel, slágereket, olasz dalokat énekelt. 1939-ben fellépett Erdélyi Mihály *Zsimberi, zsombori szépasszony* c. slágeroperettjében, a darabot Nagyváradon is bemutatták Gróf László rendezésében. Még a '30-as évek végén Budapesten három filmszerepet is kapott.

1941-ben már ismét Kolozsvárott játszott. 1942-ben a Pesti Színházhoz szerződött, a megalakuló Frontszínház egyik előadóművésze lett. A tábori színház 25 tagjával meglátogatták a Don-kanyarban harcoló II. magyar hadsereget; vitéz Tolnay Andor igazgató vezetésével pajtákban, bunkerekben ötszáz honvéd előtt játszottak több mint 15 alkalommal.

1943-ig Kolozsvárott színészkedett aradi, szatmári kitérőkkel. 1943-ban

híre ment, hogy a hősszerelmes és énekes bonviván egy Budapesten forgatandó újabb filmben (a *Lili bárónő* filmváltozatában) kapott főszerepre meghívást. A szerződést már megkötötték, mint írták, »bennfentesek azt állítják, hogy Gulácsy Albert az 1944. év nagy meglepetése lesz«. Azonban Szilassy László elorozta előle a szerepet. Ekkor fogadta el Putnik Bálint nagyváradi direktor meghívását, és a *Mária főhadnagy* férfi főszerepében hatalmas sikerrel mutatkozott be a Körös-parti teátrumban. 1945-ben újabb bukaresti meghívást kapott, az évad egyik leg sikeresebb előadása lett a *Štrengarul* (A csibész) c. nagyoperett.

A nagyváradi színháznak 1943-tól 30 éven át, nyugdíjazásáig tagja maradt. A zenés és prózaí darabok hőseit átéléssel és tehetséggel alakító színészt 150-nél több szerepben tapsolhatta meg a közönség. Partnerei között említhetjük Ihász Klárit, Vitályos Ildikót, Dukász Annát. 1973-ban nyugdíjba vonult, ezután még fellépett Temesváron Kacsóh Pongrác *János vitéz* c. darabjában. A nagyváradi magyar színjátszás 200. évfordulóján (1998) a Szigligeti Színház első örökös tagjai között szerepelt Cseke Sándor és Varga Vilmos mellett. Hűség-díjat kapott 2002-ben. Nagyvárad diszpolgárának választották 2003-ban.

(Forrás: Varga Vilmos
és Művésztsársai Partiumi Színházi
Gyűjtemény)